

מסורת הש"ס

האשה פרק שמיני פסחים

פ"ט.

עין משפט
נר מצוה

משום דאיכא חזו ושוק. דשלמים שצריך לינתן לכהן וא"ל לתת דהא כל חד וחד שמה האי הוי פסח ונמלא מאכילו לכהן שלא נמנה עליו: **וניסי כל חד וחד.** מייניהו חד כהן ונימניה אפסחו: ה"ג וניסי כולהו **חמשה חד כהן דלא עבד פסח ונמניה** כהני כל חד וחד. דמנה ופסח

האי כהן היכי דמי אי דעבד פסח בו' וא"ל וניתי כהן קטן ויש לומר דעדיפא מינה פריך: **ונייתי מותר פסח.** לא כפי הקוטרס שקידש לשם מותר אם שלו היה חס דזוה לא היה טועה הגמרא א' אלף נראה לר"י שקידש לפסח ואם זעל מוס שלו יאז בזה ואם לאו יהא מותר פסח ופריך ב' דלא הוי מותר פסח אלף היכא הוה שופרש

לגמרי ללפסח וליתמו: **ונמרחו ונייתי מותר פסח.** וא"ל ואין יכשר מותר זה לפסח הא לקמן צפוק מי שהיה טמא (דף ק"ט) פליגי רבי יוסי ורבי יהודה אי ציעין אחד מצני חצורה ראשונה אבל כ"ע מודו דאם נשאר שעה אחת זבל צעלים ללא חיו' מו לפסח וי"ל הכא כשהפריש ב' פסחים לחמרי' וניתמו לו א' דאינו נפסל משום שהניחיהו יחידי וא"ל אכתי למחן דלא צעי עקירה א' שלמים לשם פסח קשיט ועוד אין ימכרהו האמר לקמן המוכר עולמו ושלמיו לא עשה כלום וי"ל כיון דאיכא אינש דלריך ליה לכו"ע צעי עקירה דלאמרי' מתמיד נשטו (לעיל דף ק"ד) כגון שהיו בעלים טמאי ממים ואי מותר פסח צמעות איירי דפירש צקוטרס אמי שפיר: **דאי"ל פסח ליום וליאה.** קשה לר"י דמתן פ"ק דזכרות (ד' ג.) כל הנאכלין ליום אחד מנותן עד שיעלה עמו. השחר קאלמר בגמרא (שם דף ק"ט) ואילו אכילת פסחים לא קמי ורמינהו ק"ש והלל כו' ואכילת פסחים מנותן עד שיעלה עמו השחר ומאי קא פריך ו' והא הכא משמע דשייך לתימני גבי פסח יום וילנה וא"כ הוי בכלל הנאכלין ליום וילנה דקמי התם וי"ל דהתם הוה ליה לתימני דהדיא' אס איחא דנאכל עד עמוד השחר' לא לפוקי ממשנה דאזוהי מקומן (זכחים דף ק"ט) דקמינו אינו נאכל אלף עד חלות והיינו מדאורייתא דומיא דלחרינו וכיון דלא קמי ליה כדדיא' ש"מ דקצר דאינו נאכל אלף עד חלות כמשי' לחוה מקומן: **ואי"ל פסח לא בעי סמיכה.** סמיכה ליה פסח עמה בכל כמו ציעין דאי לא ציעין אלף כל דהו' לא הוי עבודה בקדשים ב' וצאין דורשין (מגינה דף ק"ט) פלוגתא ד' דמנאי היא: **הני מ"ל דיעבד.** וה"ה דאכילהו אמר' הכי אסמיכה ואלמנת ואנותר ותימה וכי צעיל דשמא יהיה נותר או משום סמיכה ללא מעכא או לא יכשר עמו מנות להלכת כנס לדי ספק כרת ואל דעוה שדמה ספק כרת צעז' ואל מעשה ממה שיעשו רובם שלא כהוג' כי כבר רובם עשו פסח: **אלא אי אמרת דלא אמנינהו בו'.** מינה דצ"ל אין צין המודר (מדרס דף ק"ט) מסיק רבי זילא אליבא דרבי יוחנן מהך משנה דשה לבית אבות ואל דאורייתא דאי דאורייתא אצינרא קאי ומנה להו מיעקרא וי"ל דהכא ה"פ אי אמרת צשלמא דחשבו כאלו אמנינהו מעיקרא דאין צריכין מינו והיינו טעמא דשה לבית אבות לאו דאורייתא שפיר אלף אי אמרת אינו חשבו כאלמנינהו מעיקרא אלף צריכין מינו דשה לבית קודם שזוהי מוקדמרא הריני שוחט על מי שיעלה מכס ראשון: **דעות**

מוסף תוספות

א. לומר כן שתחלו קדושת מותר הפסח על הבמה באמירה בלתי אמר לא תהיה מותר ממש. מוס' צ"ב יג. ד"ה מוס'. ובי מפרשי' תחילה למותרות. שם ג. א"כ היה שם שלמים עליו בעל עקירה. שם ד. מנא לן דלא קמי ליה. מוס' הא"ש צ"ב ט. ד"ה ואלו. ה. דהכי דייק ואילו אכילת פסחים לא קמי בהדיא. מוס' שאלן. א. מאי איכפת לן בפסח אי סומכין עליו פורתא אורו משהו. שם י. ד' ויהי' הוא כמו ששוחט באיסור. שם. ה. דאיידי בלא אמנינהו. מוס' גיטין כה. ד"ה אי אמרת.

רבינו חננאל

וניתי וניתי כמותר הפסח, פ"י מפרש מעשה ויאמר אלו מותר בפסח ויקנה ככש ויתנה וינשא אי דידי בעל מוס' נהוי האי פסח, ואי דידי תם הוה להו האי מותר פסח, דמותר נאכל ליום וילנה כפסח. ואמרינו ובי מפרשי' תחלה לומר אפרש להיות העיקר הוא עצמו המופרש מותר לא יקרא מותר אלא אם הקדימו עיקר. ואמרינו ונשתא וניתי מותר הפסח, פ"י יבקש עד שיעלה ארם שהפריש מנות לפסחו ויקנה ככש ונשתאיו אצלו מן המעות דמי ככש אחד והוא מותר הפסח, יקח המעות מאצל אורו האישי ויקנה בהן ככש ויתנה ויאמר, אם שלי היה בעל מוס' לא פסח שלי, ואם שלי כשר היה זה הככש היה שלמים וכן כל הדבר. ודחינו אמאי לא עבדו הכי משום סמיכה, דמותר הפסח אינו טעון סמיכה. ואילו שלמים טעונין סמיכה. התנה קרבן אששים בו, ואסיקנא אימור דאמרינו ופטרין מלעשות פסח שני דאיבער, לכתחלה נמי מהדר ואי משהבין באפרו להו למיעבד עבדי, ואי לא משהבין ללל פטורי. מ"ה האומר לבניו הרנין ש"מ יש ביהודה, דאמרינו לעילא. אמר ר' יוחנן מתניתין בששחט עליהם כלם, וכי לא אמר להם כך אלא כדי לזרוק במצות. ודיקא מתני' כותיה דקמי

מכאן את אחיו עמו. פ"י [א] נמנין ומושבין את ידיו ממוני ר' שמעון אומר עד שיוזק הדם. ואוקימנא מחלוקת לימשך דתי' סבר מהותיה משה, מחיותיה דשה, כלומר כיון שנשחט נתקח שם שה מליה. ור' שמעון סבר מחיותיה דשה [הוא] מדבר שהוא חי, ואיהו זה, זה הדם שהוא הנפש. ונתיב ומי הכי נמנין ומושבין ידיהם ממוני עד שישחט ר"ש אומר [נמנין] עד [שיוזק] [שישחט] ומושבין עד שיוזק הדם.

משום דאיכא חזו ושוק דשלמים שצריך לינתן לכהן וא"ל לתת דהא כל חד וחד שמה האי הוי פסח ונמלא מאכילו לכהן שלא נמנה עליו: **וניסי כל חד וחד.** מייניהו חד כהן ונימניה אפסחו: ה"ג וניסי כולהו **חמשה חד כהן דלא עבד פסח ונמניה** כהני כל חד וחד. דמנה ופסח

משום דאיכא חזו ושוק דכהנים הוא דאבלי ליה וניתי כל חד וחד כהן בהדיה האי כהן היכי דמי אי דעבד פסח דילמא האי פסח הוא ונמצא פסח נאכל שלא למנויו ואי דלא עבד פסח דילמא שלמים הוא ולא עבד פסח וניתי כל (ה) חמושה ° חד כהן דלא עבד פסח ונימני עילויה הני חמושה פסחים דממה נפשך איכא חד דלא עבד פסח וקא נפקי ביה אלא משום דקא ממעיט באכילת שלמים דאילו פסח ליום וילנה ואילו שלמים לשני ימים וילנה אחד ° וניתי מותר הפסח ונימא אי דידי בעל מום האי דאיתי השתא ניהוי פסח אי דידי תם הוא הוא ניהוי האי דאיתי השתא שלמים (ה) דמותר הפסח ° נאכל ליום וילנה אחד ° וכי מפרשינן תחלה למותרות ונמרחו וניתי מותר הפסח אלא משום סמיכה ° דאילו פסח לא בעי סמיכה ואילו מותר בעי סמיכה הא תינה קרבן אנשים קרבן נשים מאי איכא לומר אלא משום מתנות דאילו פסח מתנה אחת ואילו שלמים שתיים שהן ד' מאי נפקא מינה והא ° תנן ° כל הניתנין על מזבח החיצון שננתן במתן אחת כפר אלא משום דאילו ° פסח בשפיכה ואילו שלמים בוריקה מאי נפקא מינה והא ° תניא ° כל הניתנין בוריקה שננתן בשפיכה יצא אימר דקא אמרינו ° דאי עבד לכתחלה נמני: **מתני'** ° האומר לבניו הרנין שוחט את הפסח על מי שיעלה מכס ראשון לירושלים כיון שהכנים הראשון ראשו ורובו זכה בחלקו ומוכה את אחיו עמו: **גמ'** ° ש"מ ° יש ברירה א"ר יוחנן ° כדי לזרוק במצות קאמר דיקא נמי דקמינו ומוכה אחיו עמו אי אמרת בשלמא דאמנינהו מעיקרא שפיר אלא אי אמרת דלא אמנינהו מעיקרא לכתר דשחט מי קא מתמוהו והא תנן נמנין ומושבין ידיו ממוני עד שישחט ש"מ תניא נמי הכי ° מעשה וקדמו בנות לבנים ונמצא בנות זרויות ובנים שפלים: **מתני'** ° לעולם נמנין עליו עד שיהיה בו בית לכל אחד ואחד רבי שמעון אומר עד שיוזק את הדם: **גמ'** ° מאי קמ"ל הא קמ"ל דאע"ג דאימני עליו חבורה זו חוזרת ונמנין עליו חבורה אחת: נמנין ומושבין את ידיו עד שישחט וכו': אמר אבבי מחלוקת לימשך דרבנן סברי ° מהותיה משה מחיותיה דשה ור"ש סבר ° מהותיה דשה אבל לימנות דברי הכל עד שישחט דאמר קרא ° במכסת נפשות והדר תכוסו תניא נמי הכי נמנין ומושבין את ידיו ממוני עד שישחט רבי שמעון אומר נמנין ° עד שישחט ומושבין עד שיוזק הדם: **מתני'**

מתני' על מי שיעלה שאינו מננה עליו אלף הראשון: **ומנה** אם אחיו עמו. בגמרא מפרש היכי מתמני ומתריך דאמנינהו אבוהו מעיקרא וכדי לזרוק קאלר שזודרו כל לא אחד ליות ראשון ויהיה הוא ראש לאחיו שיחו על דו וכן הודיעם: **גמ'** ° ש"מ ° יש ברירה. קס"ד דלא אימנו אלף חד: **כדי לזרוק.** וכולן אימנו עליו צין ראשון צין אחרון: **קרינא** נמי הכי. דמשום זרויות נקט: **מתני'** נמנין. הרולה לימנתי: **ונמנין.** הרולה לימשך: עד שישחט. אלף משחט אין נמנין עליו ואין מושבין הימנו אפי' לר"ש דפליג ואמר עד שיוזק הא מוקים דלימשך הוא דפליג אלף צלימנות מודה: **גמ'** דאף על גב דנמנין עליו חצורה [ו] חורין ונמנין עליו חצורה אחרת. כל חצורה שלמיה שנימנו על פסח אחד ימשכו כלן ידיו אימנו ודלא כרבי יהודה דאמר לקמן צפ' מי שהיה טמא (דף ק"ט) וכלבד שיהיה א' מנני חצורה ראשונה קיים עליו: **מחלוקת לימשך.** דהיא קאלמר ר"ש עד שיוזק: **אם ימעט בציט.** אם צלו לימעט ולימשך מהיות משה צעוד היותו לשה יתמעטו: **מחיותיה.** צעודו צחיט: **מהווייה.** קודם גמר עבודותיו: **מתני'**

צבות דאורייתא אמאי מוכה אחיו עמו דפשיטא שלא המנה כולם צבות דאורייתא אמאי מוכה אחיו עמו דפשיטא שלא המנה כולם

(א) [מוספתא זכחים פ"א (ג'ג) (ג) וניתי מוספתא לעיל ע"ה: ד"ה למי' (א) מנות פ"א, (ד) סנהדרין ד. זכחים לו, (ה) זכחים לו, (ו) גיטין כה. כה. מדרס לו, (ז) [לעיל פ.]. פ"ה, (ח) גיטין כה. מדרס לו, (ט) גיטין שס. מדרס לו, (י) גיטין כה. יומא מט: (י"א) גיטין כה, (י"ב) צערוך ע"ך מי גרס מחיותיה דשה הוא מדרס שהוא מי חזו הדם כי הדם הוא הנפש כו', (י"ג) [מוספתא פ"ו ה"ג, (י"ד) גמרא ש"ל צמוספתא דפסחים, (י"ה) וכל הדינים בפ"ה, (י"ז) נדרים י"ל, (י"ח) [ויקרא ד', (י"ט) צ"ה ד"ה לפני ד"ה דאף, ולימא מיתו ממני גמ' דלהלן].

תורה אור השלם

1. ואם יקעט הבית מלית משה ויקח הוא ושבחו הקרב אל ביתו במוקס נפשות איש לפי אבלו במוקס על השחט שמות יב ד

גליון הש"ס

גמ' חד כהן ע"ה. על פד ע"ה מוס' ד"ה תמת: שם וניתי מותר הפסח. ע"ה לקמן ג' ע"ה צביי ד"ה ושי"מ יש דחוי: תוס' ד"ה ואלו פסח וכו' דתניא דהיא. ע"ה נשער המלך פ"ה הל"ג מהלכות מתיב:

הגהות מהר"ב רינשבורג

[א] ר"ש וניתי כמותר הפסח וכו' והכי מתני' צמוספתא דזכחים. צ"ב עיין שער התלך פ"ו מהלכות פהמ"ק הלכה י"ב ד"ה וצוית: י"א מהלכות מעשי' הלכה י"ג כולה ע"ה מהלכות ק"פ הלכה ע' [ב] תוס' ד"ה ואלו פסח וכו' ואלו פסח וכו' ואלו דורשין פלוגתא דמנאי היא. צ"ב עיין צוה"ב כותים כוה שער התלך פ"ו מהלכות מעשי' הלכה י"ג עיין צ"ב דף ע"ב פסחים ד"ה דלא וכו':

מוסף רש"י

וכי מפרשינן תחלה למותרות. שום קרנן על מנת שיהא מותר וזה (נחנות א"ה) הא לא מלינו מותרות אלף וכו' או שכפר ומוותר כגון שאבד ראשונה והפריש אחרת ואח"כ מנאלת הראשונה (שם מכו"ה). כל הניתנין על מזבח החיצון. עולה ושלמים ואשם העשוין שמי מנות שכן ארבע (שנחנן ד. ט. שנתן במתן אהת. ויקרא חלת ובחיים אהת. כפר. א"ע"פ קרבן טעוים שמי מנות שכן ארבע (שם) דכתיב ודם זבחך יטקן שפיכה חלת בשמעט (שנחנן ד. ט.) כל הניתנין בוריקה. כל הדמים שכתוב צין ויקרא, כגון עולה ושלמים ואשם דכתיב צו ויקרא, וכו' דכתיב ציה ואת דמם מוזקו, וכל ויקרא ממוקם משמע שזרק מן הכלי למזבח למרחוק (ובחיים וכו'). שנתן בשפיכה. עומד אלף היסוד וסוף (שם). על מי שיעלה מכס ראשון. י"ה מננה עליו ואי מקנה לו תלך צעט עשיתי (גיטין כה). כיון שצביה הראשון. לאחר שחטה (שם). זכה בחלקו. דלמתי' יש צריכה, דמשעת שחטה היה זה חלוף כפי שנטח פסח או עליו, ומכאן את אחיו עמו. לימנות בחלקו, ולקמיה מוקי לה שפיר (שם). כדי לזרוק במצות. אימנין המנה את כולן עליו משעת שחטה והא דקאלמר על מי שיעלה ראשון לחיותיה אהת, כלומר נראה איהו הוא ראשון ולא נמנין ולא נמנין, עד שישחט. אלף לאחר שחטה לא נמנין ולא נמנין, עד שישחט. אלף קמי ונמלא גנות וזכות צפספתא אלף צבי' לא זכו (שם) ולא קאלמר וניסי לא ילאו די חונתן, מכלל דלא מחייבי מדאורייתא, אלף דלא לזרוק קאלמר (דרים לו). (שם) ובנים שפלים.

ומנה את אחיו עמו. פ"י [א] נמנין ומושבין את ידיו ממוני ר' שמעון אומר עד שיוזק הדם. ואוקימנא מחלוקת לימשך דתי' סבר מהותיה משה, מחיותיה דשה, כלומר כיון שנשחט נתקח שם שה מליה. ור' שמעון סבר מחיותיה דשה [הוא] מדבר שהוא חי, ואיהו זה, זה הדם שהוא הנפש. ונתיב ומי הכי נמנין ומושבין ידיהם ממוני עד שישחט ר"ש אומר [נמנין] עד [שיוזק] [שישחט] ומושבין עד שיוזק הדם.